

Karl-Johan Andreassen
Sukkertoppveien 44
6006 ÅLESUND

Trondheim, 13.05.2019

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2018/3836

Saksbehandler:
Marte Eliasson

Avgjørelse i klagesak - klage på avslag på søknad om bygging på gamle murer innenfor Geiranger- Herdalen landskapsvernområde.

Klagen tas ikke til følge. Verneområdestyret for Geiranger - Herdalen sitt vedtak av 17.april 2018 stadfestes.

Det vises til din klage av 3. mai 2018 på vedtak truffet av verneområdestyret for Geiranger- Herdalen i møte 17. april 2018 vedrørende søknad om bygging på gamle murer på Gunnjaplassen i Kvennhusneset innenfor Geiranger-Herdalen landskapsvernområde.

Klagen ble oversendt til Miljødirektoratet i brev av 28. november 2018. Klager ga i forkant av klagebehandlingen signal om at det var ønskelig med et møte med direktoratet. Møtet ble etter enighet med klager avlyst. Saken har derfor blitt liggende en tid her før behandling.

Bakgrunn for saken

Klager søkte i brev av 16. november 2017 om å få føre opp en ny bygning på gamle murer på Gunnjaplassen i Kvennhusneset. Bygget det søkes om å sette opp, vil være etter modell av stuen på husmannsplassen "Kurlå" ved Hellesylt, som nylig er restaurert. Ved en eventuell oppføring av bygningen vil søker nytte seg av råd og tilsyn fra Storfjordens venner. Det vises videre til at Norddal kommune har gitt positive uttalelser til søknaden, samt at oppføring av bygningen vil bidra til skogrydding. Det vises i tillegg til at søker er oldebarn etter siste fastboende bruker, og det er lagt ved en beskrivelse av søkers tilknytning til plassen.

Verneområdestyret for Geiranger - Herdalen avslo søknaden i møte 17. april 2018. I søknadsbehandlingen vises det til at søker ikke er grunneier til plassen, og at det derfor er søkt kommunen om punktfeste. Verneområdestyret viste til at det har uttalt seg tidligere

til søknaden om punktfeste og i den forbindelse pekt på at det ikke kunne påregnes dispensasjon fra verneforskriften for oppføring av den omsøkte bygningen.

Styret har i søknadsbehandlingen lagt til grunn at verneforskriften ikke åpner for omsøkte tiltak, og at søknaden derfor måtte vurderes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48.

Styret har vist til at Gunnjaplassen og Kvernhusneset i forvaltningsplanen for Vestnorsk fjordlandskap, delområde Geirangerfjorden, er plassert i brukssonen. I brukssonen kan det være aktuelt å åpne for bestemte tiltak og aktiviteter i tilknytning til særlige behov, for eksempel i seterområder der en fremdeles ønsker drift for å ivareta verdiene i kulturmiljø og kulturlandskap, samtidig som en er restriktiv overfor andre interesser.

Styret har lagt til grunn at kunnskapsgrunnlaget etter naturmangfoldloven § 8 er tilstrekkelig, og det er pekt på at det er ikke registrert naturtyper eller arter av nasjonal forvaltningsinteresse ved Gunnjaplassen. På Kvernhusneset er det registrert en lokal viktig naturbeitemark.

Det vises til at huset som tidligere sto på murene på Gunnjaplassen er flyttet til Abelset i Ørskog, og er endret så mye at det ikke gir et godt nok grunnlag for en tilnærmet rekonstruksjon. Søker har i stedet tatt utgangspunkt i et bygg fra Kurlå ved Hellesylt. Styret mener det mangler tilstrekkelig dokumentasjon på hvordan opprinnelig bygning var utformet. Styret viser til at kulturavdelingen hos fylkeskommunen ikke støtter opp om søknaden og at det ikke er samsvar mellom planløsningens konsekvenser for eksteriøret og intensjonen om å bruke Kurlå som modell. Størrelsen og utformingen er trolig annerledes, og en hytte oppført i samsvar med søknaden vil gi bygningen et annet utvendig uttrykk enn den autentiske husmannsplassen med andre proporsjoner og fasader.

I avslaget er det fremhevet at det er lagt særlig vekt på føringer i forvaltningsplanen, faren for presedens jf. naturmangfoldloven § 10 og kulturminnefaglige uttalelser fra fylkeskommunen.

Klagen

I klagen hevdes det at det i vurderingen av saken ikke er tatt hensyn til søkers nære tilknytning til plassen. Det pekes videre på at grunnen til at det er søkt om punktfeste er for å få et festenummer slik at eiendommen kan bli tinglyst som en sikkerhet for seg og sine etterkommere. Det anføres at presedens er lite aktuelt da søker er den eneste med direkte tilknytning til Gunnjaplassen i direkte nedad stigende linje. Murene på Gunnjaplassen er de eneste bevarte murene på Kvernhusneset, så det vil neppe bli noe press med byggesøknader. Det anføres videre at de ved å benytte en restaurert husmannsstue som mal overholder kravet om lokal byggeskikk, og at størrelsen på bygget passer godt til murene. Klager mener at uttalelsen fra Storfjordens venner bør veie tungt i egen favør, og at oppføring av bygget vil bidra til å holde kulturlandskapet åpent ved at det vil bli ryddet skog på plassen. Klager er uenig i at bygget som er omsøkt representerer en fritidsbolig alene, da tiltaket vil blåse liv i husmannsplassen. Det hevdes videre at de fleste nedlagte fjordgardene benyttes som fritidsboliger.

Etterfølgende opplysninger

I brev til direktoratet av 16. oktober 2018 har Norddal kommune kommet med en uttalelse til klagesaken. I møte i kommunen 15. oktober 2018 ble det lagt frem to ulike forslag som uttalelse til avslaget hvorav begge er oversendt direktoratet.

Med 6 stemmer for og 1 stemme mot (ordføreren stemte mot):

"Norddal kommune stiller seg svært positiv til at det vert oppført ei bygning på murane på "Gunnjaplassen". Denne stova vil i stor grad vere ei gjenoppbygging av den opprinnelege stova, basert på fotodokumentasjon iflg. søkjar. Ei oppføring av ei bygning på murane vil bidra til å oppretthalde god skjøtsel av kulturlandskapet. Dersom ikkje bygningar på gardar/husmannsplassar kan setjast i stand slik at eigarane kan bruka dei, vil forfallet berre gå sin gang og det historiske dokumentet det er, gå tapt for alltid.

For dei aller fleste fråflytta fjellgardene i Norddal kommune langs Tafjorden er det store problemet manglande vedlikehald/oppatbygging av nedslitne bygningar og dermed attgroing av kulturlandskapet. Vi viser også til brev frå Storfjordens Venner av 11.10.2017 som ser svært positivt på planane til søker.

Det vert hevda frå søkar at han ikkje har fått lagt fram dokumentasjon for møtet i Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen den 18.09.2018. Norddal kommune oppmoder Verneområdestyret med bakgrunn i det som står ovanfor, om å sjå på saka på nytt.

Med 4 stemmer for, og 3 stemmer mot (ordførerens forslag):

" Norddal kommune stiller spørsmål ved om det er framtidretta praksis og god politikk å nekte oppsetting av nye bygninger på gamle murar i verneområde som og er omfatta av verdsarven. Med vising til ei konkret sak dvs. Gunnjaplassen på Kvennhusneset, vil ein be om at relevante forvaltningsmynde vurderer forskrifta på nytt med tanke på ei muleg liberalisering som kan få konsekvensar for Gunnjaplassen".

Forberedende klagebehandling

Verneområdestyret vurderte klagen i møte 18. september 2018. Styret viste til at søker har kommet med ytterligere dokumentasjon som har vært etterlyst fra kulturminnefaglig hold. Styret mente derfor det var grunnlag for å ta en ny runde hos rådgivende organ før vurderingen av klagen. Det ble ellers pekt på at det er gjort en grundig vurdering bak avslaget for bygging der kulturminnefaglige råd har vært vektlagt. Styret viste til at dette er en sak som lett kan skape presedens med økt fritidsbruk av Storfjorden. I forbindelse med det pågående besøksstrategiarbeidet vil fokuset rundt saker som denne være viktig og interessant.

I nytt brev av 4. oktober orienterte verneområdestyret om at klagen ikke ble tatt til følge. Det vises til at den nye dokumentasjonen er lagt frem for kulturminnefaglig myndighet, men at styrets syn fortsatt er at det ikke er grunnlag for en gjenoppbygging av bygningen på Gunnjaplassen.

Styret viste til at klagen av 3. mai 2018 ikke har kommet med vesentlig nye opplysninger og opprettholdt derfor sitt tidligere vedtak.

Miljødirektoratets vurdering

Klageinstansen kan etter forvaltningsloven § 34 prøve alle sider av saken ved klagebehandlingen, herunder ta hensyn til nye omstendigheter. Klageinstansen kan videre selv treffe vedtak i saken, eller oppheve vedtak og sende saken tilbake til underinstansen for helt eller delvis ny behandling.

Geiranger-Herdalen landskapsvernområde ble etablert ved kgl.res. 8. oktober 2004. Formålet med landskapsvernområdet går frem av verneforskriften § 2 hvor det heter følgende:

"Føremålet med opprettinga av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde er å:

- ta var på eit særprega og vakkert fjord- og fjellandskap med eit rikt og variert plante- og dyreliv*
- ta vare på viktige kulturlandskap der fjordgardar, setermiljø og kulturminne utgjer en vesentleg del av landskapet sin eigenart.*
- ta var på geologiske førekomstar og landskapsformer."*

Spørsmålet i saken er hvorvidt det skal gis tillatelse til oppføring av en ny bygning på gamle murer på Gunnjaplassen på Kvennhusneset.

Verneforskriftens § 3, pkt. 1.1 har forbud mot inngrep som vegbygging, oppføring og ombygging av bygninger og anlegg, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, [...]. Oppstillingen er ikke uttømmende.

Tillatelser til eventuelle nybygg innenfor landskapsvernområdet er det bare åpnet for å gi dersom det gjelder oppføring av driftsbygninger for landbruksvirksomhet, eller gjenoppføring av bygninger som har gått tapt ved brann eller naturskade.

Søknader som gjelder oppføring av bygninger til andre formål, eller søknader på annet grunnlag må vurderes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne bestemmelsen åpner for at det kan gis tillatelse til tiltak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

Av forarbeidene til naturmangfoldloven følger det at den generelle dispensasjonsbestemmelsen i § 48 ikke kan anvendes for å utvide den rammen som er trukket opp i vernevedtaket. Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutses eller spesielle/særskilte tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. Selv om vilkårene for en eventuell dispensasjon er oppfylt, må forvaltningsmyndigheten foreta en selvstendig vurdering av om dispensasjon skal gis.

Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 åpner for at det kan gis dispensasjon, men ingen har krav på å få dispensasjon. Oppføring av private fritidshytter vil det generelt ikke være adgang til å dispensere til etter denne bestemmelsen.

Av saksfremstillingen går det frem at det ikke er registrert naturtyper eller arter av nasjonal forvaltningsinteresse ved Gunnjaplassen. På Kvernhusneset er det registrert en lokal viktig naturbeitemark.

I forvaltningsplanen heter det at: *"kulturminner og kulturmiljø er en viktig del av verneformålet. Vedlikehold og skjøtsel av disse kan skje i alle forvaltningssonene. Det vil i utgangspunktet ikke bli gitt tillatelse til å oppføre nye bygninger på gamle tufter. Oppføring av nye bygninger på gamle tufter er å betrakte som en helt ny bygning (hytte) ikke som et kulturminne."*

Terskelen for å gi tillatelse til nye bygninger i verneområdene er høy, og det gis som hovedregel ikke tillatelse til oppføring av fritidsboliger. Fylkeskommunen har ved flere anledninger stilt seg negativ til tiltaket idet det ikke er tilstrekkelig dokumentert hvordan den opprinnelige bygningen på Gunnjaplassen så ut. Det restaurerte bygget på Kurlå som er ønsket brukt som modell kan være ulik både mht. størrelse og utforming, og det fremheves også fra fylkeskommunen at en tillatelse som omsøkt vil kunne gi et uheldig signal for liknende saker i fremtiden.

Det er i klagen anført at de nedlagte fjordgardene klager kjenner til brukes som fritidsboliger. Klager har i tillegg i e-post av 12. april 2019, sendt over et vedtak fra oktober 2017 innenfor landskapsvernområdet og vist til en tilsvarende sak hvor det ble gitt tillatelse til oppføring av en bygning på gamle murer på Knivsflå. Det hevedes at disse sakene er like, og at det derfor ikke er likhet for loven om det ikke gis tillatelse til oppføring av omsøkte bygning på Gunnjaplassen.

Direktoratet har sett på det oversendte vedtaket og mener at disse sakene skiller seg fra hverandre da formålet med bygningen på Knivsflå er å bedre grunnlaget for å drive skjøtelsesarbeid som er viktig for å opprettholde kulturlandskapet på Knivsflå, og ikke for bruk som fritidsbolig. Bygget er i tillegg godkjent hos fylkeskonservatoren.

Miljødirektoratet har forståelse for søkers sterke tilknytning til plassen og ønsket om å få føre opp en bygning på de gamle murene, men kan ikke se at dette alene kan få avgjørende vekt i vurderingen av om det skal gis tillatelse som omsøkt. Forvaltningsplanen er også tydelig på at det som utgangspunkt ikke vil bli gitt tillatelse til oppføring av nye bygninger på gamle tufter. Direktoratet har og støttet seg til og lagt vekt på uttalelsene fra fylkeskommunen. Som det er pekt på foran er det en etablert praksis at den generelle dispensasjonsbestemmelsen ikke anvendes for å gi tillatelse til oppføring av private fritidshytter innenfor verneområdene. En tillatelse som omsøkt vil og kunne gi uheldig presedens og bidra til flere liknende søknader i dette og i andre verneområder.

Vedtak:

Verneområdetstyret for Geiranger -Herdalen sitt vedtak av 17.april 2018 stadfestes.

Miljødirektoratet sitt vedtak er endelig og kan ikke påklages videre etter forvaltningsloven, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Knut Fossum
seksjonssjef

Marte Eliasson
seniorrådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Verneområdestyret for Geiranger-
Herdalen
Fylkesmannen i Møre og Romsdal
Norddal kommune
Statens naturoppsyn

c/o Fylkesmannen i Møre og Romsdal,
Fylkeshuset
Postboks 2520
Postboks 144

6404	MOLDE
6404	Molde
6211	VALLDAL